

transfer

VAKBLAD OVER INTERNATIONALISERING IN HET HOGER ONDERWIJS

European University
verzet zich tegen **sluiting**

nuffic

8

jaargang 14 | juni 2007

DOCENTEN OVER DE GRENS | SEVIL SARIYILDIZ, TURKSE EN VROUWELIJKE HOOGLEAAR IN
NEDERLANDS MANNENBOLWERK | COLUMN P.J. KROEGER | AMERIKAANSE BEOORDELING
VOOR UTRECHTSE STUDENTEN | ALUMNUS: DE HORROR IS VOORBIJ | OPINIE

transfer

Transfer is een onafhankelijk vakblad voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs en onderzoek. *Transfer* is een uitgave van de Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs. Verschijnt negen keer per jaar.

Redactie

Els Heuts (hoofdredacteur),
Vera Ros

Aan dit nummer werkten mee

Annemieke Bosman, Xander Bronkhorst,
Dorrit van Dalen, Han van der Horst,
Walter van Hulst, Pieter Kroeger,
Yvonne van de Meent, Martine Postma,
Klari Simonet, Robert Visscher

Beeld

Bert Beelen, Niels Bongers, Caro Bonink,
Roel Burgler, Philip Driessen, Serge
Ligtenberg, KU Leuven, Arenda Oomen,
Bram Saeys

Redactieraad

Madeleine Gardeur (Universiteit
van Groningen), Joep Huiskamp
(Technische Universiteit Eindhoven),
Yvonne van de Meent, Fred Paats (ITC)

Redactieadres

Nuffic, postbus 29777, 2502 LT Den Haag,
tel. 070 – 426 0126, fax 070 – 426 0399,
e-mail ehcuts@nuffic.nl

Abonnementen

Transfer is gratis verkrijgbaar.
Geïnteresseerden kunnen zich voor
een gratis abonnement aanmelden
via www.ikabonneermij.nl/transfer,
bellen naar DUO-tijdschriftenservice
030 – 263 1089 of een e-mail sturen naar
info@ikabonneermij.nl

Abonnementenadministratie

Nuffic, *Transfer*, Postbus 29777,
2502 LT Den Haag, tel 070 – 426 0271

Advertenties

Bureau van Vliet, tel 023 – 571 4745

Vormgeving en lay-out

Sabrina Luthjens BNO en Brigitta Opstal
(www.makingwaves.nl)

Druk

Drukkerij Deltahage, Den Haag

Overname artikelen

Het overnemen en vermenigvuldigen
van artikelen uit *Transfer* is slechts
geoorloofd na schriftelijke toestemming
van de hoofdredactie.

Foto omslag

European University, Den Haag
Foto: Serge Ligtenberg

Transfer 9 verschijnt op 29 juni 2007

Met lege handen

Het is het *worst-case* scenario voor veel buitenlandse studenten. Om, na alle inspanningen die ze zich getroost hebben om in Nederland een opleiding te volgen, zonder diploma naar hun land terug te keren. “Wij kunnen niet naar huis zonder *bachelor degree*”, vertelt een wanhopige Nepalese studente in deze *Transfer*. Zij dreigt met haar medestudenten de dupe te worden van de sluiting die de particuliere European University in Den Haag boven het hoofd hangt. De studenten hebben te horen gekregen dat zij kunnen overstappen naar een andere opleiding, maar dan moeten ze weer in het eerste jaar beginnen. Voor een aantal studenten is dat geen optie. Ze studeren hier al een of twee jaar en kunnen zich een langere studieduur niet veroorloven. Ook buitenlandse studenten aan de Universiteit van Amsterdam vrezen Nederland te moeten verlaten zonder bul. Volgens de huidige plannen van de UvA moeten studenten van buiten de Europese Economische Ruimte vanaf 1 september 2007 een collegegeld van 9000 euro neertellen. Een gevolg van de maatregel dat studenten van buiten de EU niet meer bekostigd worden. Als compensatie voor deze maatregel komen excellente studenten in aanmerking voor een kennisbeurs van 6.000 euro. Maar de studenten zijn per saldo een stuk duurder uit. “Als wij ons niet kunnen inschrijven omdat het collegegeld te hoog is, moeten we vertrekken zonder diploma”, vertelt een bezorgde vierdejaars studente scheikunde in het weekblad *Folia*. De UvA beraadt zich nu op een overgangsregeling voor deze studenten. Terwijl aan de ene kant kosten noch moeite worden gespaard om Nederland op de kaart te zetten als aantrekkelijke studiebestemming, worden aan de andere kant deze inspanningen tenietgedaan. Want een student die uit de grond van haar hart zegt: “De dag dat ik besloot naar Nederland te komen, was de slechtste uit mijn leven”, is geen reclame voor ons hoger onderwijs.

ELS HEUTS

ehcuts@nuffic.nl

8

European University geeft niet op

De studenten zijn dik tevreden over hun opleiding, de directeur is zich van geen kwaad bewust. De European University in Den Haag zou het niet zo nauw nemen met de toelatingseisen van de hoofdzakelijk buitenlandse studenten. Daarom wil OCW dat de instelling dichtgaat. Directeur Torain vecht terug.

12

‘Nederland kan leren van Turkije’

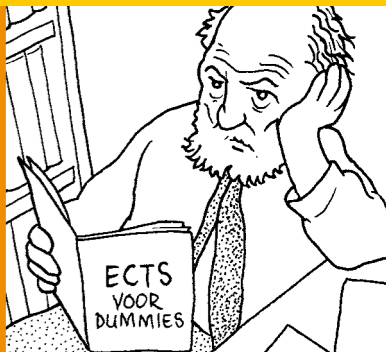
Als Turkse, vrouwelijke professor en alleenstaande moeder is ze geen alledaagse verschijning in het mannenbolwerk van de TU Delft. Hoogleraar technisch ontwerp en informatica Sevil Sariyildiz probeert de banden tussen de TU en Turkse universiteiten te versterken. En ze doet nog veel meer.

18

Wat is jouw GPA?

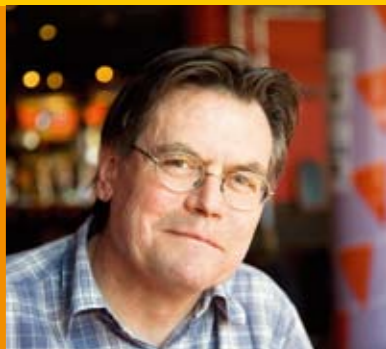
De Universiteit Utrecht gaat vanaf komend studiejaar de gemiddelde cijfers van haar studenten omrekenen naar het Amerikaanse Grade Point Average. Op die manier wil de universiteit voorkomen dat buitenlandse instellingen Nederlandse studenten op grond van hun cijfers te laag aanslaan.

28

Erasmus-docentenbeurs is vrij onbekend

Veel instellingen weten het niet, maar ook docenten kunnen met een Erasmus-beurs naar het buitenland. En vanaf september komt het niet-onderwijzend personeel daar nog eens bij. Transfer sprak twee docenten die wél van de mogelijkheid op de hoogte waren. Zij vertellen over hun ervaringen.

En verder

2 Colofon en redactioneel 4 Nieuwsberichten 15 Column Pieter Gerrit Kroeger 16 Onderzoek zonder grenzen 20 Vliegende Hollander 22 InterAcademy Council buigt zich over duurzame energie 24 Alumnus 26 Opinie: denkers horen in het Uruzgan van de geest 31 Agenda

Duitsland schendt Europese regels

Studieresultaten zouden moeten bepalen of iemand een beurs kan krijgen, niet het feit of iemand een vaste verblijfplaats heeft. Dat stelt advocaat-generaal Ruiz-Jarabo in zijn advies aan het Europese Hof van Justitie. Ruiz-Jarabo baseert zijn advies op de zaken van twee Duitse studenten die in Groot-Brittannië respectievelijk Nederland wilden studeren, maar daarvoor geen studiebeurs kregen van de Duitse overheid. De aanvraag voor Engeland werd afgewezen omdat de studie daar geen voortzetting was van een minstens één jaar gevolgd opleiding in Duitsland – dat is in Duitsland voorwaarde om een toelage te kunnen krijgen. De studente die in Nederland wilde studeren,

kreeg nul op het rekest omdat ze geen vaste verblijfplaats in Duitsland zou hebben. Ruiz-Jarabo stelt dat de beperkingen van de Duitse overheid in strijd zijn met het Europese recht van vrij verkeer voor burgers. Nederlandse studenten kunnen al wel hun studiefinanciering meenemen naar het buitenland. Met het advies van Jarabo komt Europese navolging van dat besluit dichterbij. Het Hof verruimde twee jaar geleden al de mogelijkheden voor internationale studiefinanciering via de zaak van de Franse student Dany Bidar. Studenten uit een EU-lidstaat hebben sindsdien recht op studiefinanciering in een ander EU-land als ze daar willen studeren. (VR)

Saoedi's krijgen meer tijd

Het voorbereidend jaar van de Saoedische medicijnstudenten aan de Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit Maastricht is met een half jaar verlengd. Dat hebben de universiteiten besloten na overleg met het Saoedische ministerie van Onderwijs. De studenten volgen nu een intensieve NT2-cursus en worden zonodig bijgespijkerd in Engels en biomedische vakken tot een niveau dat vergelijkbaar is met dat van vwo-eindexamenkandidaten. Onlangs bleek dat sommigen waarschijnlijk niet in september met geneeskunde kunnen starten vanwege onvoldoende Nederlandse en Engelse taalvaardigheid. Dat komt doordat ze pas in januari en niet in september vorig jaar met hun voorbereidend jaar konden beginnen. “Een aantal begint daarom volgend jaar september met geneeskunde”, zegt Rob Hiemstra, onderwijsdirecteur bij het UMCG in Groningen. “De verlenging geldt ook voor de volgende groep.” De extra

kosten komen voor rekening van Saoedi-Arabië. De studenten waren vorige maand weer in het nieuws omdat ze boos waren over het feit dat de medicijnenstudie in het Nederlands en niet in het Engels wordt gegeven. Zij zouden verkeerd zijn voorgelicht door

het Saoedische ministerie. Volgens Hiemstra betreft dit oud nieuws en enkele studenten. “Maar we willen wel meer doen aan voorlichting voor de studenten over de opleidingen en studeren in Nederland. Er moet een goede brochure komen en een website.” (VR)

Foto: Philip Driessen

Vlaanderen in trek bij Nederlandse student

Een studie aan een Belgische universiteit of hogeschool is populair onder Nederlandse studenten. In het studiejaar 2004/2005 studeerden 2.652 Nederlanders in het Vlaamse hoger onderwijs. Dit studiejaar is dat aantal toegenomen tot 3.346: bij het Vlaamse hbo meldden zich 1.483 Nederlandse studenten aan, bij Vlaamse universiteiten 1.863. Dat blijkt uit onderzoek van de Nuffic naar het aantal Nederlandse studenten in de belangrijkste bestemmingslanden: het Verenigd

Koninkrijk, België, Duitsland en de Verenigde Staten. België is al jaren een populaire bestemming voor studenten die in Nederland worden uitgeloot voor de studies medicijnen, tandheelkunde en diergeneeskunde. Uit eerder onderzoek bleek dat van de wo-studenten ongeveer de helft een studie volgt waarvoor in Nederland een numerus fixus geldt. Maar door de invoering van een toelatingsproef is het aantal Nederlandse studenten dat in Vlaanderen geneeskunde en tand-

heelkunde studeert, de laatste tien jaar drastisch gedaald, van 1.098 in 1996 tot 337 in 2005. De toename van het aantal Nederlandse studenten laat zien dat deze niet alleen afkomen op de numerus fixus-opleidingen. Niet alleen het Vlaamse hoger onderwijs trekt veel Nederlanders. Ook het basis- en voortgezet onderwijs zijn aantrekkelijk, getuige de 15.000 leerlingen van Nederlandse komaf. Hiervan zal een deel doorstromen naar het hoger onderwijs in België. (EH)

Foto: Katholieke Universiteit Leuven

Nederland vangt Zimbabweanen op

Ongeveer dertig Zimbabweaanse studenten kunnen in Nederland hun studie voortzetten. Dat heeft minister Plasterk besloten. De regering-Mugabe maakt het momenteel een groot aantal Zimbabweaanse studenten onmogelijk om te studeren. Een aantal van hen is op politieke gronden gearresteerd. Het ministerie overlegt nu met het onderwijsveld welke instellingen de studenten kunnen opnemen. De studenten krijgen maandelijks een studietoelage van ongeveer 900 euro en een eenmalige reiskostenvergoeding vanuit het land van herkomst. De beurzen worden bekostigd uit het Libertas-noodfonds dat het ministerie van

Onderwijs vorige zomer heeft ingesteld. De uitvoering van de beurzen is in handen van de Nuffic. Jaarlijks wordt 1 miljoen euro beschikbaar gesteld. Hiermee kunnen per jaar ongeveer honderd studenten worden opgevangen. De subsidieregeling is bedoeld voor studenten die wegens hun politieke opvattingen ernstig worden belemmerd in hun studie. Het fonds was tot nu toe alleen opengesteld voor studenten uit Wit-Rusland. Vorig jaar werd een aantal van hen door de regering-Loekasjenko van de universiteit gestuurd. Op dit moment studeren twee Wit-Russische studenten met een Libertas-beurs in Nederland. (EH)

Beurzen voor aanstormend onderzoekstalent

De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) heeft 31 jonge wetenschappers een Rubicon-subsidie toegekend om internationale onderzoekservaring op te doen. Het Rubicon-programma is bedoeld voor veelbelovende wetenschappers die net niet genoeg ervaring hebben om kans te maken op de Veni-subsidie van NWO voor pas gepromoveerde onderzoekers. De Rubicon-subsidie dekt de onkosten van een verblijf aan een buitenlands

instituut van een halfjaar tot twee jaar, tot een maximum van ongeveer 80.000 euro. Ruim de helft van de subsidieontvangers komt uit Nederland, de rest komt uit andere Europese landen, de Verenigde Staten en Rusland. Iets meer dan de helft zal twee jaar van huis zijn. Velen kiezen een onderzoeksplek in de VS. Zoals Gijs Joost Brouwer van de Universiteit Utrecht. Hij vertrekt in juli voor twee jaar naar New York University om onder-

zoek te doen naar hersenactiviteit en kleurwaarneming. "Ik sta aan het begin van mijn promotieonderzoek en in dit instituut zit echt dé expertise op dit vakgebied. Bovendien wilde ik graag eens een tijdje naar het buitenland", zegt Brouwer. NWO heeft bij elkaar ongeveer 1,8 miljoen euro beschikbaar voor Rubicon-onderzoekers. Het programma bestaat sinds twee jaar. In totaal dienden 102 wetenschappers een onderzoeksvoorstel in. (VR)

Foto: Arendia Oomen

Proef met examencorrectie in India

De Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) heeft marketingtoetsen van twintig studenten *International Business and Management Studies* laten corrigeren in India. Het is een experiment op initiatief van kantoormachinefabrikant Océ. De tentamens zijn gescand en via een beveiligd internetkanaal verstuurd naar een bureau in India, dat is gespecialiseerd in examencorrectie op uiteenlopende vakgebieden.

Océ verwacht de gecorrigeerde toetsen binnenkort terug. "We vergelijken ze vervolgens met de toetsen zoals die door de Nederlandse docenten zijn nagekeken", vertelt een woordvoerder. "Juist bij cultuurgebonden vakken als marketing is het interessant om te onderzoeken of er verschillen zijn in de beoordelingen. Dan wordt duidelijk of je dit correctiewerk ook echt kunt uitbesteden. Voor universele bètavakken als wiskunde is dat veel eenvoudiger; een en een is altijd twee."

Outsourcing biedt volgens Océ perspectief omdat het goedkoper is en de werkdruk voor Nederlandse docenten verlicht. Nederland, met zijn vele Engelstalige opleidingen, zou zeker een markt vormen. Enkele hogescholen en universiteiten zouden al interesse hebben getoond in het project.

HAN-collegelid Ron Bormans benadrukt dat het een experiment betreft. "We willen niet de indruk wekken dat we onze tentamens voortaan in India laten corrigeren. Wij zullen de kwaliteitsborging van onze examens nooit uit handen geven." (VR)

INGEZONDEN BRIEF

Inventarisatie is niet representatief

Foto: Roel Burgler

*'Universiteiten schermen, als het uitkomt, vaak met hun betrokkenheid bij ontwikkelingslanden. Maar hoeveel geld hebben ze daar uit eigen middelen voor over?' Aldus de inleiding tot een bijdrage in het aprilnummer van *Transfer*, waar onder de kop 'Klinkende Munt voor arme landen?' een 'poging tot een inventarisatie' wordt ondernomen.*

Het is een goed streven om inzichtelijk te maken wat de verschillende instellingen uitgeven aan ontwikkelingssamenwerking. Het is echter de vraag wat de gepresenteerde cijfers waard zijn. Ik begrijp dat de verzamelde gegevens geheel gebaseerd zijn op de opgaven van de geïnterviewden (waaronder ondergetekende), waarvan niet met zekerheid te zeggen valt of zij een goed totaalbeeld willen hebben of kunnen geven met betrekking tot hun eigen instelling. Ook zegt de eigen bijdrage lang niet alles over alle activiteiten die een instelling op dit terrein ontplooit.

Sommige instellingen zijn in het geheel niet benaderd, terwijl ze het nodige doen en daarin ook investeren (Twente bijvoorbeeld). Ik vind het daarom te ver gaan om de verzamelde cijfers in een grafiek te presenteren, die een exactheid suggereert die de opzet van het artikel niet waar kan maken en waaruit een beeld komt dat ik niet herken. Je zou daaruit kunnen afleiden dat de Universiteit Groningen op dit terrein ongeveer net zo veel doet als alle andere instellingen bij elkaar.

Uiteraard doet Groningen het nodige waar ik niets aan af wil doen, maar het geeft, denk ik, geen goed of volledig beeld van de huidige inspanningen met betrekking tot ontwikkelingssamenwerking binnen het Nederlands universitaire bestel.

HAN AARTS, UNIVERSITEIT MAASTRICHT

Buitenlands nieuws

Internationalisering heeft een nieuw type student opgeleverd: de **euroforens**. Euroforenzen zijn Europese studenten die buiten hun eigen land in Europa studeren en regelmatig op en neer reizen naar hun moederland. Een **laptop**, weekentas en een **goedkoop vliegticket** volstaan. Sommige van deze studenten sparen geld uit door in het thuisland bij hun ouders te blijven wonen; zo houden ze meer geld over voor hun studie in het buitenland. In **Engeland** is de euroforens al een bekend verschijnsel. Volgens onderzoek van Opinionpanel Research is daar ongeveer een zesde van alle niet-Britse, Europese eerstejaarsstudenten van plan om **vaak naar huis** te gaan. Meestal betekent dat **eens per week**. De Estse economiestudent Simar Selezov, die ook marketing studeert in Engeland, zegt Stansted Airport zelfs als zijn **thuis** te beschouwen. "Afgelopen jaar ben ik daar zo'n dertig tot vijftig keer geweest", zegt hij. "Mijn laptop heb ik altijd bij me. Ik leer veel over **time management** en zou later een goede manager internationale zaken kunnen zijn." De beursstudent is maandelijks ongeveer **700 pond** aan reiskosten kwijt. De Duitse Svenja Kreyenhop, die pr en marketing studeerde in Bremen en Luton, reisde vorig jaar wekelijks naar Bremen voor haar vriend en haar hockeyteam. Kosten: 40 pond per keer. "Chinese studiegenoten waren **jaloers** omdat zij niet zomaar even naar huis konden gaan", zegt Kreyenhop.

De universiteit van Portsmouth heeft een **ludieke manier** bedacht om niet-Europese studenten te laten kennismaken met hun nieuwe omgeving: de C-shock (wat staat voor **culture shock**). De C-shock is een spel dat de student **via zijn gsm** wegwijs maakt op de campus en waarschuwt voor cultuurverschillen die hij onderweg kan verwachten. C-shock bevat ook telefoonnummers voor **noodgevallen** en is later dit jaar te downloaden via de site van de universiteit.

De Seoul National University (SNU) in Zuid-Korea opent in september een **hulpdienst** voor buitenlandse studenten met (psychische) problemen. De SNU wil met deze 'hulpdienst voor mensenrechten' **discriminatie** van het toenemende aantal buitenlanders voorkomen. Afgelopen jaar studeerden duizend buitenlanders aan de SNU, onder wie veel **Chinezen**. De maatregel is versneld ingevoerd na het **bloedbad** dat een verwarde student van Zuid-Koreaanse afkomst in april aanrichtte op de Amerikaanse universiteit **Virginia Tech**. Daarbij kwamen 32 mensen om het leven, onder wie enkele buitenlandse studenten. (VR)

PARTICULIERE HOGESCHOOL ONTKENT
FOUTEN MET BUITENLANDSE STUDENTEN

European University verzet zich tegen sluiting

Directeur G.L. Tourain van
de European University

Foto: Serge Ligtenberg

Het ministerie van Onderwijs wil dat de European University in Den Haag de poorten sluit. De business school werft studenten in Nepal en Pakistan en neemt het niet zo nauw met de toelatingseisen, stelt de onderwijsinspectie. De directeur van de particuliere instelling bestrijdt dat. De honderd studenten dreigen de dupe te worden. "We kunnen niet naar huis terug zonder bachelor degree."

"De dag dat ik besloot naar Nederland te komen, was de slechtste dag uit mijn leven", roept Suresh Thapa Chhetry geëmotioneerd uit. De student uit Nepal zit met een stuk of tien medestudenten in het computerlokaal van de *European University for Professional Education* aan de Haagse Laan van Meerdervoort. "Wij hebben te horen gekregen dat het diploma dat we krijgen, niet meer erkend is. We zijn hier gekomen voor dat diploma. We kunnen niet naar huis zonder *bachelor degree!*" Naeem Naqeeb uit Pakistan is vooral boos op de IND. "Ik wacht al zestien maanden op een verblijfsvergunning. Ik heb wel een sticker in mijn paspoort waaruit blijkt dat ik niet illegaal ben, maar daar heb ik in het dagelijks leven niks aan. Ik kan geen bankrekening openen of een NS-kortingskaart aanschaffen. Ik kan ook geen bijbaantje zoeken, zoals andere buitenlandse studenten. De IND denkt zeker dat we geen mensen zijn."

Kleinschalig

De European University is een *business school* van Amerikaanse snit die in Nederland geregistreerd is als particuliere hogeschool. De instelling telt ruim honderd studenten, vooral Nepalezen en Pakistanen. Suresh en Naeem volgen de Engelstalige *Bachelor of Business Administration* (BBA), die in Nederland bekend staat als hbo-opleiding *International Management*. De studenten roemen de kleinschaligheid van de European University. Dat het pand meer doet denken aan een rommelig studentenhuus dan aan een moderne universiteit, deert ze niet. De kleine groepen, het goede contact met docenten en de schoolleiding, daar zijn ze voor gekomen. *International Management* is een officieel geregistreerde en geaccrediteerde opleiding, maar sinds 4 september 2006 hangt die erkenning aan een zijden

draadje. Die dag ontving directeur G.L. Torain een brief van toenmalig staatssecretaris Bruins, die meldde dat hij de aanwijzing van de particuliere hogeschool wilde intrekken. Op grond van de in 1998 verkregen aanwijzing mag de European University bachelordiploma's uitreiken en kunnen buitenlandse studenten een verblijfsvergunning krijgen. Maar de onderwijsinspectie had signalen gekregen dat er bij de werving en selectie van buitenlandse studenten het nodige misgaat. De European University zou studenten inschrijven die niet bij andere Nederlandse instellingen werden toegelaten omdat hun vooropleiding niet aan de eisen voldeed. Daarom stelde de inspectie vorig voorjaar een onderzoek in. Na een gesprek met de directeur in juni constateerde de inspectie dat de situatie zo zorgwekkend was, dat er geen nieuwe studenten meer zouden mogen worden aangetrokken. Hoewel

Bruins de European University nog drie maanden tijd gaf om de gebreken te herstellen, schortte de IND het verstrekken van verblijfsvergunningen meteen op. Daardoor kan de hogeschool sinds september geen nieuwe buitenlandse studenten meer werven. Studenten als Suresh en Naeem, die eerder instroomden, hebben wel een machtiging tot voorlopig verblijf, maar nog steeds geen officiële verblijfsvergunning.

Verkeerd adres

De waarschuwing van Bruins kwam voor de European University als een donderslag bij heldere hemel. De huidige directeur Torain nam de instelling over na een faillissement in april 2005 (zie kader). Tot september 2006 had hij nauwelijks contact met de inspectie. Informatieverzoeken bereikten hem naar eigen zeggen niet omdat ze naar het verkeerde adres werden gestuurd. De mondelinge communicatie verliep stroef omdat de Amerikaan geen Nederlands

"Wij hebben nooit iets fout gedaan, we proberen gewoon een school te runnen"

spreekt. De inspectie sprak wel met de vorige eigenaar, een Belg die het Nederlands wel beheerst. Wat die de inspecteurs precies heeft verteld, weet Torain nog steeds niet. Hij heeft geen idee waarom de Nederlandse overheid zijn instituut wil sluiten. "Wij hebben nooit iets fout gedaan. We proberen gewoon een school te runnen", stelt hij.

De waarschuwing en het daarop volgende inspectieonderzoek naar de verbeteracties doorkruiste de accreditatieprocedure die Torain eind vorig jaar in gang zette. Bij de introductie van het accreditatiesysteem kreeg de opleiding International Management, net als andere geregistreerde opleidingen, een overgangssaccreditatie die op 31 december 2006 afliep. De procedure om een volwaardige accreditatie te krijgen, had eigenlijk al in 2005 moeten beginnen, weet Torain. Maar toen had het op orde brengen van de failliete boedel zijn prioriteit. Bovendien was er geen geld. "Zo'n procedure kost 20.000 euro en die had ik niet. Ik heb 39.000 euro moeten lenen om de achterstallige salarissen van docenten te betalen." Afgelopen februari verscheen het inspectierapport waarin de verbeteracties van de European University onder de loep worden genomen. Op acht van de elf beoordelingspunten neemt de instelling de wettelijke voorschriften onvoldoende in acht, luidt de conclusie. Vooral de tekortkomingen op het terrein van de vooropleidingseisen vindt de inspectie ernstig. In de studentendossiers ontbreekt informatie over de

buitenlandse diploma's op grond waarvan toelating is verleend en vrijstellingen zijn gegeven. Bovendien is de Engelse taalbeheersing van veel studenten onder de maat. Daarom heeft de European University 30 procent van de toegelaten eerstejaars moeten terugplaatsen naar de *preparation course*.

Race tegen de klok

Begin april trok minister Plasterk zijn conclusies. Verrassend genoeg houdt hij de beslissing over aanwijzing aan tot 1 juli, maar omdat de overgangssaccreditatie is verlopen, moet de European University de zittende studenten de mogelijkheid bieden hun studie bij een andere instelling af te maken, schrijft de minister. Het vertrek van de studenten zou het einde van de hogeschool betekenen.

Maar Torain is niet van plan het bijtje erbij neer te gooien. Met hulp van Nederlandse juristen en adviseurs is hij een race tegen de klok begonnen. De accreditatieprocedure is alsnog gestart, begin mei is het accreditatiepanel langsgeweest. Het visitatierapport ligt inmiddels bij de accreditatieorganisatie, die binnen drie maanden moet beslissen. Begin september kan de opleiding dus een nieuw keurmerk hebben en heeft minister Plasterk een definitief besluit genomen over de aanwijzing. De IND heeft laten weten dat de zittende studenten in ieder geval tot september in Nederland mogen blijven.

"Ergens anders moet ik weer helemaal opnieuw beginnen"

Er is voorlopig dus nog geen dwingende reden om studenten te verwijzen naar andere opleidingen, stelt de directeur. Torain heeft de studenten wel geïnformeerd over de problemen, dat is zijn wettelijke plicht. Op het prikbord in de gang hangt een briefje waarin hij studenten wijst op de mogelijkheid om met hulp van de Nuffic van opleiding te wisselen. Sommige studenten zullen van die mogelijkheid gebruikmaken, denkt hij. "Er zijn er die sowieso liever in Amsterdam studeren." Maar de overgrote meerderheid wil in Den Haag blijven. Dat blijkt wel uit de noodkreet die 96 studenten in februari naar de koningin stuurden.

Opnieuw beginnen

Voor Naeem Naqeeb is overstappen geen oplossing. Hij kwam in september 2005 naar Nederland op advies van een Pakistaanse vriend die hier studeert. Een lokale agent die studenten werft voor Nederlandse hogescholen kwam met drie mogelijkheden. Naeem koos voor de particuliere hogeschool Wittenborg in Deventer. Vooral omdat hij er zou instromen in het tweede jaar van een driejarige bacheloropleiding en dus in twee jaar zijn diploma zou hebben. Bij aankomst in Nederland bleek dat niet te kloppen. Daarom ging hij op zoek naar een alternatief. Via internet vond hij de European University, waar hij in februari 2006 wel kon instromen in het tweede jaar. Omdat de opleiding International Management vier jaar duurt, zou het een jaar extra kosten om de begeerde bachelortitel te bemachtigen. Maar dat had hij ervoor over.

Naeem Naqeeb heeft bij de Nuffic geïnformeerd welke overstapmogelijkheden er voor hem zijn. "Zij vertelden me dat ik ergens anders weer helemaal opnieuw moet beginnen", zegt hij wanhopig. "Dat zou betekenen dat ik het geld dat ik de afgelopen twee jaar in mijn opleiding heb gestoken, kwijt ben." Hij voelt zich belazerd en gediscrimineerd. "Als er hier alleen maar Europese studenten rondliepen, zou de opleiding niet zo hard zijn aangepakt", roept hij boos.

Joan Yeukai Maseya uit Zimbabwe mengt zich in het gesprek. Zij vindt het onbegrijpelijk dat de Nederlandse overheid een prima universiteit probeert te sluiten. Zij rondt binnenkort haar MBA af en vertrekt daarna naar de universiteit van Newcastle (Engeland), waar ze is toegelaten tot een researchopleiding voor managers. "Ik kan meteen aan het hoofdprogramma beginnen en hoef geen *preparation course* te doen. Daaruit kun je opmaken dat de MBA die ik hier heb gedaan, van hoog niveau is." De problemen van de European University raken Joan niet persoonlijk, maar ze is ervan overtuigd dat het voor Naeem, Suresh en hun medestudenten goed komt. De studenten uit Nepal en Pakistan hebben intussen een gezamenlijke verklaring opgesteld. "Wij zijn heel tevreden over de school, de docenten, het studieprogramma, de manier waarop we geïnformeerd worden. Wij willen graag onze studie hier voortzetten. Schrijf dat maar op."

YVONNE VAN DE MEENT

VAN TALENINSTITUUT NAAR BUSINESS SCHOOL

De European University was oorspronkelijk een Belgisch taleninstituut waar Vlamingen Frans konden leren. In 1972 werd het omgevormd tot een *business school* met meerdere vestigingen in Europa. De Haagse vestiging werd in 1984 geopend. In 1998 nam de Belg Dirk Craen de European University over; hij is nog steeds eigenaar van het internationale netwerk. Maar niet van de Haagse vestiging, want die ging in 2005 failliet. De Amerikaan G.L. Torain, die sinds 1984 doceerde aan de Brusselse vestiging en in 1999 overstapte naar Den Haag, nam de failliete boedel over. De banden met het internationale

netwerk van Craen werden vlak daarna verbroken. Toen Torain het instituut overnam, stonden er nog maar achttien studenten (twaalf MBA'ers en zes BBA'ers) ingeschreven. Tussen juni en september 2006 arriveerden 110 nieuwe studenten, voor 83 procent afkomstig uit Nepal en Pakistan. Daarnaast zijn er studenten uit acht andere landen, onder wie drie Nederlanders. Hoeveel studenten er nu nog zijn, weet Torain niet precies. Eenderde van de nieuwe studenten is na een Engelse-taaltoets in een *preparation course* geplaatst. "Sommige studenten zijn vertrokken nadat ze waren teruggeplaatst", aldus de

directeur. Bachelorstudenten betalen 9.500 euro collegegeld per jaar, maar studenten uit Azië die als groep arriveren, krijgen een flinke korting. De hoogte van die korting beschouwt Torain als bedrijfsgeheim. De European University werkt met onderwijsprogramma's, studiemateriaal en toetsen die op Amerikaanse business schools worden gebruikt. Het onderwijs wordt uitgevoerd door freelance docenten, die volgens Torain al jaren voor de hogeschool werken. De meeste zijn Europees en veel docenten werken ook op andere (hoge)scholen. (YvdM)

SEVIL SARIYILDIZ:

**‘Contact tussen
Turkije en Nederland is
in wederzijds belang’**

Als het gaat om vrouwenparticipatie in de wetenschap, kan Nederland veel leren van Turkije. Dat vindt Sevil Sariyildiz, hoogleraar technisch ontwerp en informatica aan de TU Delft. De Turkse trekt de samenwerking van de TU met Turkse universiteiten. En dat is slechts één van haar vele activiteiten.

“Polderen is goed, maar het moet niet te lang duren. Ik hou meer van doen. En als ik ergens aan begin, wil ik het ook afmaken.” Ze zegt het vriendelijk, haast bescheiden. Sevil Sariyildiz oogt niet als een vechter, maar ze is het wel. Oneerlijkheid en ongelijkheid, ze trekt het zich aan en probeert er op haar manier iets aan te doen. Neem de verbetering van de positie van de vrouw op de Technische Universiteit Delft. Als Turkse vrouw en alleenstaande moeder heeft ze als geen ander ervaren hoe het is om je positie te moeten veroveren in zo’n mannenbolwerk.

Sariyildiz kwam begin jaren tachtig naar Nederland. Ze studeerde architectuur in Istanbul en had een stage geregeld in Rotterdam, via vriendschappelijke contacten met de toenmalige directeur van Gemeentewerken Rotterdam – bij zijn familie kon ze ook logeren. “Ik was het eerste Turkse meisje op die afdeling”, vertelt ze. “Een noviteit waar het interne blad graag aandacht aan wilde besteden. Ik herinner me nog de vrouwelijke journalist die vroeg of ik me op aanraden van die familie had aangepast door jeans en een shirt te dragen in plaats van een hoofddoek en een harembroek. In mijn onwetendheid als studente van amper twintig jaar dacht ik dat ze een grapje maakte maar ze meende het serieus!”

Spelletjes

Haar directe baas bij Gemeentewerken, een architect, en de bevriende directeur hadden in de gaten dat Sariyildiz heel wat in haar mars had. Ze regelden met de faculteit Bouwkunde van de TU Delft dat ze haar studie daar kon voortzetten en ook bij haar gastgezin was ze opnieuw meer dan welkom. Ze zou er zeven jaar blijven wonen.

Sariyildiz kende al wat Duits en Engels, maar merkte dat dat niet voldoende was om colleges te volgen. Dus leerde ze snel Nederlands via het talenpracticum op de TU Delft, om vervolgens de ingenieursstudie cum laude af te ronden. Reden voor de universiteit om haar een promotieplaats aan te bieden, waarvoor

ze ook enige tijd in Darmstadt verbleef. Sariyildiz: “Mijn onderwerp betrof complexe geometrische patronen zoals je veel ziet in de islamitische kunst en architectuur, en de vertaling daarvan in software voor driedimensionale afbeelding. Ik was in de jaren tachtig een van de eersten die zich met deze materie bezighielden. Architecten zagen aanvankelijk niet zo veel in die nieuwe manieren van visualiseren, 3D was vooral leuk voor spelletjes.”

Ook de doctorsbul behaalde de ambitieuze Turkse met lof. Bovendien was het haar gelukt om bij de faculteit bouwkunde het vuurtje van het digitale tijdperk aan te steken. Dat leidde tot de nieuwe leerstoel technisch ontwerp en informatica, die ze in 1993 zelf mocht bezetten. Ze was toen 36 jaar.

Kunstmatige intelligentie

Nog steeds moet ze vakgenoten overtuigen van de zegeningen van de computer. De nieuwe generatie architecten hanteert weliswaar de pc om opvallende sculpturen als het Guggenheim Museum in het Spaanse Bilbao te ontwerpen. Of, dichterbij huis, het bezoekerscentrum Neeltje Jans in Zeeland of het poppodium Mezz in Breda. Maar nog steeds gaapt er een kloof tussen architectuur en bouwtechniek, weet de hoogleraar. “De bouwpraktijk loopt wat betreft ICT-toepassingen ver achter. Daar wordt nog heel traditioneel gedacht.”

Zelf spreekt ze liever van ICKT, informatie-, communicatie- en kennistechnologie. “We hadden het aanvankelijk over informatietechnologie. Vervolgens ontdekten we het belang en de mogelijkheden van communicatie en werd het ICT. Naar mijn idee gaat het steeds meer over het verwerken en bewerken van gegevens en informatie, over kennis dus. Vandaar de toevoeging van de letter K.” Naast het visualiseren, het gebruik van de computer bij het ontwerpen en ontwerpprocessen, en de koppeling van ontwerp naar slimme productiemethoden, onderzoekt de groep van Sariyildiz – inmiddels de grootste van de

De denimrevolutie

faculteit bouwkunde -, ook geavanceerde toepassingen zoals neurale netwerken, *fuzzy logic*, *agent technology* en kunstmatige intelligentie. Allemaal manieren om bouwkundigen te helpen bij het modelleren en analyseren van gegevens en zelfs het nemen van beslissingen.

Mannenbolwerk

Als Turkse, vrouwelijke hoogleraar – bovendien alleenstaande moeder van een zoon van twaalf – is ze geen alledaagse verschijning in het mannenbolwerk dat de TU Delft nog steeds is. Ze verbaast zich daar nog steeds over. “Nederland denkt voorop te lopen in emancipatie. Maar in de wetenschap blijft de inbreng van vrouwen ver achter, zeker in de techniek. We zien gelukkig een groei van het aantal vrouwelijke studenten en promovendi. Maar bij de vaste onderzoeksstaf vormen vrouwen een minderheid, en hoe hoger op de ladder hoe kleiner hun aandeel.”

Sariyildiz wijt dat deels aan de vooroordelen onder mannen en hun *old boys’ network*, ze heeft er zelf tegen moeten opboksen. Maar ook ervaart ze in Nederland een cultuur waarin de vrouw thuis voor de kinderen hoort te zorgen. En ze ziet praktische problemen, zoals het gebrek aan betaalbare kinderopvang. Zelf koos ze op latere leeftijd voor een kind, toen haar carrière al op de rails stond. Haar moeder, zus en later een inwonend nichtje schoten te hulp.

Ook op dit vlak werk aan de winkel dus. Sevil Sariyildiz adviseerde de stichting Technika 10, was lid van de Stuurgroep Dagindeling en lid van het ambassadeursnetwerk van vrouwen in hogere posities. Ook werd ze ‘gescout’ als vrouwelijk lid van de adviesraad van Margreeth de Boer, toen die minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Milieu was. Op de TU Delft stond ze aan de wieg van het netwerk Delft Women in Science (Dewis).

Sariyildiz kiest voor een pragmatische aanpak. “Je kunt eindeloos discussiëren over quota en positieve discriminatie. Wij hebben onder meer voor elkaar gekregen dat in elke benoemingscommissie voor een nieuwe hoogleraar aan de TU Delft minstens één vrouw moet zitten. Bovendien moet zo’n commissie

telkens expliciet aangeven waarom er niet is gezocht naar of gekozen voor een vrouwelijke kandidaat. Daarnaast is op alle faculteiten het beleid ten aanzien van vrouwen een punt van aandacht bij de beoordeling van een decaan.”

Deze slimme ‘infiltratie’ in het mannennetwerk sorteert effect, stelt Sariyildiz met een glimlach vast. “Toen ik begon als hoogleraar had ik zes vrouwelijke collega’s. Inmiddels telt de TU Delft zeventien vrouwelijke professoren, onder wie vijf op een uitgesproken mannenfaculteit als elektrotechniek.” Zelf is Sariyildiz plaatsvervangend rector bij promoties, op de TU de eerste vrouw in deze positie. Op haar eigen faculteit geeft ze als voorzitter van de afdeling bouwtechnologie leiding aan een groep van tien collega’s met in totaal tweehonderd wetenschappers.

Brug slaan

Sinds vorig jaar trekt Sariyildiz ook de samenwerking van de TU met Turkse universiteiten, met als spil de Middle East Technical University (Metu) in Ankara. Naast uitwisselingen, conferenties, workshops en *summer schools* komen er gezamenlijke masterprogramma’s, promotieplaatsen en onderzoeksprojecten. Ook gaat de TU Delft helpen bij het opleiden van staf voor nieuwe Turkse universiteiten.

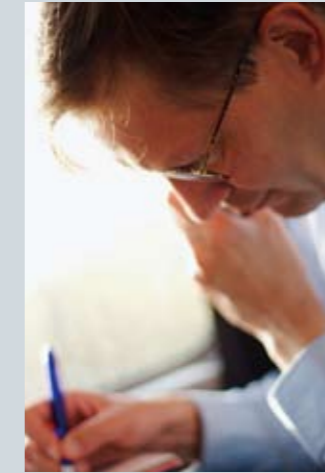
Sariyildiz wijst op het enorme potentieel aan ambitieuze Turkse jongeren die een bijdrage kunnen leveren aan de kenniseconomie. En op de snel groeiende Turkse economie. “Goede contacten met de Nederlandse industrie zijn in wederzijds belang. Daarnaast kunnen de TU Delft en zelfs Nederland nog veel leren van Turkije op het gebied van vrouwenparticipatie in de wetenschap en vrouwen op hogere posities in

het algemeen.” De toenemende contacten tussen het Nederlandse en Turkse hoger onderwijs juicht ze dan ook toe. Ook goed voor de beeldvorming over Turkije in Nederland, en goed voor de bredere blik van de Turkse intelligentsia. “Politici hebben veel moeite om een brug te slaan tussen de EU en Turkije. Academics doen het gewoon.”

WALTER VAN HULST

“Politici hebben moeite om een brug te slaan tussen de EU en Turkije, academics doen het gewoon”

Als u producer in Hollywood was en u moest voor de volgende James Bond-film de schurk casten, dan wist u het wel: Alexander Loekasjenko. De president van Wit-Rusland heeft het allemaal: het gorillapostuur van de oud-ijshockeyer uit sovjetdagen, de gladde schedel van Mussolini, de snor van Saddam Hoessein, de operette-uniforms van Pinochet, de barse toon van Brezjnef, het opvliegende ego van Idi Amin en de brute daadkracht van Jozef Stalin zelf. En van allemaal heeft hij onmiskenbaar veel geleerd.

Loekasjenko heerst bij ons om de hoek over 10 miljoen Europeanen in een buurland van de Unie. Hij is de laatste der tirannen uit de treurige traditie van de vorige eeuw. In zijn dictatuur worden weinigen zo grof onderdrukt als studenten. Een complete universiteit is al de grens over gevlucht naar buurland Litouwen. Vele studenten doken ook onder in Polen, Oekraïne en elders in Europa. *ScienceGuide* bericht sinds het begin van ons medium in 2001 over hun lot, hun moed en de onversaagde inzet van deze jongeren, de universiteiten en hun democratische organisaties als BSA en Zubr. Zij vormen een echt 21ste-eeuws verzet met eigentijdse middelen als ‘flashmobs’, online communicatie en een Europa-breed netwerk van ervaren activi’s, dat steeds nieuwe groepen van hen verbindt, motiveert, traint en overleefd helpt. De EU-vlag met gouden sterren en de blauwe denimkleur zijn dan ook hun symbolen tegen Loekasjenko. De studenten zwaaien ook graag met de nationale vlag, wit-rood-wit. Loekasjenko heeft deze vlag verboden, omdat die herinnert aan de kortstondige democratie van voor de onderwerping door Lenin en Trotsky. De ironie van een president die het banier

van zijn eigen land illegaal maakt, is een kolfje naar hun hand.

Een voorbeeld van de repressie in Wit-Rusland is het presidentieel decreet over de jeugdzorg. Wie zijn kinderen ‘onverantwoord’ opvoedt door bijvoorbeeld actief te zijn in de oppositie, kan uit de ouderlijke macht worden ontzet. De kinderen moeten dan, op kosten van de ouders, naar een staatsweeshuis. Probeer te bedenken wat dit voor een gezin kan betekenen.

Wat doet Nederland intussen?

De oud-bewindslieden Rutte en

Verdonk kwamen met een opvangregeling voor Wit-Russische studenten toen in 2006 de zaak weer eens de spuigaten uitliep. Europarlementariërs als Camiel Eurlings en Jeanine Plasschaert hielden Barroso en de zijnen met succes scherp. *Mission to Minsk*, een studentenbeweging uit LSVb en ISO, verdient een lintje.

Maar hoe het nu concreet zit met die opvang, is nog mistig. Zijn de ambassades alert genoeg of zijn die eerder formalistisch doende? Voor Nuffic en bewindslieden als Verhagen en Albayrak werk aan de winkel. Want Loekasjenko gaat door.

Bij een Paasmis op het platteland – waar hij nog veel aanhang heeft – was hij eregast. De beelden zijn hilarisch. De pope komt uit de ikonostase tevoorschijn en zingt de gemeente toe: “De Heer is opgestaan!” Koor en gelovigen jubelen: “Hij is waarlijk opgestaan, halleluja!” Waarop de niet zo confessioneel geschoolde sovjet-sporheld opstaat en hen wuivend toespreekt: “Dank u wel, dank u wel.” Loekasjenko dacht dat het over hem ging.

PIETER GERRIT KROEGER

Pieter Gerrit Kroeger is hoofdredacteur van ScienceGuide, de nieuws- en opiniesite over hoger onderwijs. Hij nodigt als columnist voor de volgende Transfer uit: Anneloes van Staa, lector bij de hogeschool Rotterdam voor het terrein transities in zorg.

INTERNATIONALISERING STEDENBOUWKUNDE EINDHOVEN

VOORAL IN 'LAGERE' ONDERZOEKSREGIONEN

'Wij moeten promovendi uit het buitenland halen'

Wie internationalisering zegt, denkt allereerst aan studenten die de grens over gaan. Maar hoe internationaal van samenstelling zijn onderzoeksgroepen op de Nederlandse universiteiten? En welke visie zit daarachter? Transfer bezoekt dit seizoen onderzoekers op negen universiteiten. In deel 8 van deze serie de vakgroep Urban management and design systems van de TU Eindhoven.

Met uitzicht op imposante spitse kerktorens en futuristische hoogbouw denken tientallen stedenbouwkundigen in Eindhoven na over de toekomst van de Nederlandse bebouwing. Het zijn Nederlanders maar ook buitenlanders. Die laatsten zijn vooral onder de promovendi te vinden.

"Het is noodzakelijk dat wij promovendi uit het buitenland halen", zegt Harry Timmermans, hoofd van de vakgroep *Urban management and design systems*. "Te weinig Nederlandse studenten willen nog promoveren. Velen hebben tijdens hun studie al contact met het bedrijfsleven. Daar hebben ze een grote kans op een goede baan waarmee ze ook nog eens veel geld verdienen. Promoveren is niet meer interessant. Daarnaast heeft een wetenschappelijke carrière veel van de oude status verloren."

Die situatie heeft Timmermans gedwongen om een paar jaar geleden zijn eigen internationaliseringsbeleid op te zetten. Hij gebruikte zijn internationale netwerk en adverteerde niet meer alleen in Nederlandse dagbladen, maar ook in internationale tijdschriften en op internet. Sindsdien stromen de buitenlandse promovendi bij zijn vakgroep binnen. Op dit moment

komen van de zeventien promovendi er maar liefst twaalf uit het buitenland, vooral uit Europa (België en Duitsland) en het Verre Oosten (Sri Lanka, Indonesië en China).

Teruggestuurd

"Per vacature selecteren we twee of drie buitenlanders en die halen we voor een gesprek naar Nederland. Op onze kosten", legt Timmermans uit. "Dan hebben we ze al geselecteerd op hun academische kennis en hun Engels. De faculteit heeft ook wel eens iemand aangenomen zonder hem op gesprek te laten komen. Later bleek dat de teksten van deze Chinees door anderen waren geschreven. Hij viel door de mand en is na een jaar teruggestuurd."

De vakgroep doet onderzoek naar beslissings-ondersteunende computersystemen voor architecten en stedenbouwkundigen. Bij die onderzoeken zijn verschillende buitenlandse promovendi betrokken. Een ander team binnen de vakgroep onderzoekt de geschiedenis van de stedenbouw in Nederland. Dat onderzoek wordt vooral door Nederlanders verricht. Timmermans: "Het is voor buitenlanders lastiger,

"Buitenlanders hebben het onderzoek internationaler gemaakt"

Harry Timmermans:
"Alle oud-medewerkers zitten in mijn netwerk"

Foto: Bram Saeys

omdat veel problemen specifiek Nederlands zijn en de communicatie bij onderzoeken vaak van doorslaggevend belang is."

Aanpassingsproblemen hebben de buitenlanders volgens hem nauwelijks. "Alleen de communicatie vraagt aandacht in het begin. Vooral bij Aziaten. Ik heb een Koreaanse promovendus gehad die naar mij bleef buigen tot hij bij de deur was."

Wie verder kijkt dan de promovendi, ziet dat bij de overige medewerkers slechts een gering aantal van over de grens komt. Aan de vakgroep zijn vier universitair hoofddocenten verbonden. Dat zijn allemaal Nederlanders. Van de achttien docenten komen er twee uit het buitenland: een Belg en een Française. Onder de vijf hoogleraren zijn eveneens twee buitenlanders: een Amerikaan en een Belg. "Lesgeven is een belangrijk onderdeel van het takenpakket van onze medewerkers", vertelt Timmermans. "De meeste colleges zijn bij ons nog in het Nederlands. De Belgen – Vlamingen – en de Française spraken al Nederlands toen ze hier kwamen. Daarnaast is het ook belangrijk

dat docenten de Nederlandse bouwcultuur kennen. Welke toon sla je aan tegen bouwers, hoe denken projectmanagers – dat soort dingen. Het duurt te lang voordat een buitenlander al die finesses onder de knie heeft."

Springplank

Dat is ook een van de redenen dat veel van de buitenlandse promovendi en postdocs niet in Eindhoven zullen blijven. "Er zijn weinig plaatsen voor onderzoekers aan Nederlandse universiteiten. Dat geldt ook voor Nederlanders. Dus de kans dat ze hier blijven na hun promotie of postdoc is klein. Een betrekking in Eindhoven kan wel als springplank dienen voor een buitenlandse carrière."

En ook daar profiteert zijn vakgroep van, meent Timmermans. "Acht oud-promovendi zijn nu hoogleraar, een aantal in het buitenland. Daar werken we nauw mee samen. Bijvoorbeeld in België. Een van de onderzoeken is de relatie tussen de gebouwde omgeving en verkeer en vervoer. Waar winkelen en sporten mensen? Hoe beïnvloedt dat de manier waarop we wegen in steden moeten aanleggen? In Hongkong zit ook een oud-medewerker. Daar doen we nu onderzoek naar de invloed van e-commerce op de winkelstructuur. Waar kun je het beste nog winkels neerzetten? Alle oud-medewerkers zitten in mijn netwerk. Daardoor is het onderzoek van mijn groep iets internationaler geworden. Zo vergroot ons internationaliseringsbeleid de wereld van mijzelf en mijn medewerkers."

ROBERT VISSCHER

LOOPROUTES VOOR COMPLEXE BEDRIJESGEBOUWEN

De vakgroep *Urban management and design systems* van de faculteit Bouwkunde aan de Technische Universiteit Eindhoven heeft twee onderzoeksspeerpunten. "De eerste groep richt zich voornamelijk op computermodellen", zegt vakgroepvoofd Harry Timmermans. "Het gaat om modellen ter ondersteuning van ontwerp en planningsbeslissingen over onder meer grondgebruik,

verkeersstromen en voetgangers. De groep ontwikkelt bijvoorbeeld looproutes voor complexe bedrijfsgebouwen. Dit onderzoek wordt grotendeels uitgevoerd in opdracht van de overheid. Maar ook grote bedrijven, Schiphol en winkeliersverenigingen zijn opdrachtgevers." De tweede groep onderzoekt onder meer de geschiedenis van de stedenbouwkunde

in Nederland. "Daarbij wordt ook gekeken naar de betekenis van strategische projecten voor de vorm van de stad", legt Timmermans uit. "Welke invloed heeft de samenwerking tussen de overheid en de private sector bijvoorbeeld op de stadsplanning? Daarnaast is er een historisch project over de rol van etnische ondernemers in de stadscultuur." (RV)

CIJFERS WORDEN OMGEREKEND NAAR

AMERIKAANS GRADE POINT AVERAGE

Wat is jouw GPA?

Wereldwijd zijn universiteiten geïnteresseerd in studenten met de hoogste cijfers. Dat kan nadelig zijn voor Nederlandse studenten, die immers zelden een tien krijgen. De Universiteit Utrecht denkt de oplossing voor dit probleem te hebben gevonden.

Studenten van de Universiteit Utrecht (UU) krijgen vanaf komend najaar inzicht in wat hun cijfers in het buitenland waard zijn. In het digitale studievoortgangstelsysteem van de universiteit wordt hun gemiddelde cijfer omgerekend naar het Amerikaanse Grade Point Average, oftewel GPA. Ook krijgen studenten, vanaf de komende lichting, hun 'final GPA' aan het einde van de opleiding automatisch op een diploma-supplement. De UU is de eerste Nederlandse universiteit die het GPA zo systematisch een rol geeft. Volgens projectleider Ina Frankfort heeft dat een tweeledig doel. "In de eerste plaats merken wij dat studenten vaak om een GPA vragen. Nu moet elk geval nog ad hoc door een opleiding worden behandeld. In de tweede plaats zouden wij graag zien dat studenten eer gingen stellen in een hoog GPA. Hopelijk raken ze er op deze manier van doordrongen dat je met een hoog GPA gemakkelijker toegang krijgt tot mooie onderwijsprogramma's in het buitenland en doen ze er in hun studie een schepje bovenop."

Cijferinflatie

Sjoerd Meihuizen van de afdeling Onderwijsvergelijking van de Nuffic weet ook dat universiteiten, vooral in de Verenigde Staten, bij binnenkomende studenten zeer hechten aan hun score op de GPA-schaal, die loopt van nul tot en met vier. Dat is een cijfermatige weergave van het gemiddelde van alle A's, B's en C's die studenten in Amerika als cursuswaardering kunnen krijgen. "Dat gemiddelde

cijfer is misschien wel het belangrijkste criterium waarop universiteiten selecteren."

In de Nuffic-notitie *Cijfers Ontcijferd* wees Meihuizen er vorig jaar op dat bij omrekening van de Nederlandse naar de Amerikaanse cijfersystematiek rekening moet worden gehouden met het fenomeen cijferinflatie. "In Nederland is een tien het hoogste wat je als student kunt halen, in Amerika is dat een A+. Die tien kom je bijna nooit tegen, terwijl een A vrij normaal is. Als je studenten niet tekort wilt doen bij de omrekening van cijfers, moet je dat wel beseffen."

De rekenmethode die de UU gaat hanteren, doet recht aan de prestaties van studenten, concludeert Meihuizen. De aanpak komt volgens hem in grote lijnen overeen met een advies dat hij opnam in zijn notitie. Zo leveren alle cijfers boven de acht al de hoogste waardering van 4.0 op. Ze staan daarmee op gelijke voet met de A of A+.

Net even anders

Volgens projectleider Frankfort heeft de UU voor het omrekenstelsysteem vooral gekeken naar ervaringen bij masteropleidingen in de biomedische hoek en naar het University College in Utrecht (UCU). Dat instituut gebruikt het GPA-systeem al jaren. En meer dan 40 procent van de studenten scoort aan het einde een GPA van 3,5 of hoger.

Toch had Meihuizen liever gezien dat de Nederlandse universiteiten gezamenlijk afspraken hadden gemaakt over manieren om cijfers

aan te passen ten behoeve van verdere internationalisering. "Nu loop je het risico dat andere universiteiten het net even anders gaan doen dan Utrecht. Dat komt de inzichtelijkheid niet ten goede."

Neem Wageningen Universiteit. Die sluit niet uit op den duur ook aan GPA-vermelding te gaan doen, maar de aandacht gaat veel meer uit naar een andere methodiek: de zogeheten ECTS-grades. Waar de ECTS-credits, die de studielast voor een student uitdrukken, aan een grote opmars zijn begonnen in Europa, blijft de bekendheid van de grades achter. Deze geven een indicatie van de prestatie van een

student. In Wageningen krijgen studenten straks waarschijnlijk naast het Nederlandse cijfer een ECTS-grade op hun cijferlijst.

Volgens ECTS-coördinator Fred Jonker past deze stap bij het ECTS-label, het Europese kwaliteitskeurmerk dat Wageningen als enige Nederlandse universiteit bezit. Verder noemt Jonker het systeem eerlijker en veelzeggender dan een gemiddeld cijfer. ECTS-grades tonen hoe een student relatief heeft gepresteerd. Zo krijgt de beste 10 procent van een cursus een A, de volgende 25 procent een B, enzovoort. "Wanneer je als student kunt zeggen dat je bij de beste 10 procent zat, betekent dat meer dan dat je alleen een acht kunt laten zien. Misschien had iedereen wel een acht, kan iemand dan immers denken."

Schaduwkant

Wageningen hoopt het systeem snel te kunnen invoeren, al is het aanvankelijke voornemen om in september te beginnen waarschijnlijk te ambitieus. Naast een goede technische implementatie is het volgens Jonker vooral belangrijk dat de ECTS-waarderingen betrouwbaar zijn. Het referentiekader moet

in orde zijn. Wat betekent het bijvoorbeeld dat je bij de beste 10 procent zat als er maar vijf studenten meededen? In Wageningen zullen de prestaties van studenten daarom worden vergeleken met die van studenten die in eerdere jaren dezelfde cursus volgden. "Een inventarisatie laat zien dat dat goed gaat werken. Ik ben daar niet ontevreden over", zegt de ECTS-coördinator.

Sjoerd Meihuizen (Nuffic) is ervan overtuigd dat universiteiten in een overgangperiode zitten. Hij verwacht dat pas over vijf jaar duidelijk zal zijn hoe Nederlandse universiteiten hun cijfers inzichtelijk maken voor instellingen in het buitenland. Het expliciet maken van cijfers heeft trouwens ook een schaduwkant, merkt hij op. "Sommige studenten en docenten hebben misschien wel baat bij wazigheid omtrent de Nederlandse cijfers. Veel Amerikaanse *graduate*-opleidingen eisen bijvoorbeeld een GPA van 3.0. Nu kan een docent er nog zelf voor zorgen dat een student met middelmatige cijfers maar de juiste capaciteiten, daarop uitkomt. Dat is straks niet meer mogelijk."

XANDER BRONKHORST

"Als andere universiteiten het net even anders doen, wordt het er niet inzichtelijker op"

Illustratie: Niels Bongers

‘Bosnië heeft vooral kennis nodig’

Ergotherapeut Joyce Billekens (23) ging voor haar afstudeerproject aan de Hogeschool Zuyd naar het Bosnische Tuzla. Ze wilde een hulpprogramma voor gehandicapte kinderen opzetten. Maar de armoede maakte het haar niet gemakkelijk.

“Bosnië ligt in Europa, maar het is nauwelijks meer dan een ontwikkelingsland. De mensen leven vaak in ongelooflijke armoede. Onder de communisten was Bosnië het industriegebied van Joegoslavië. Er woonden hoofdzakelijk slecht geschoolde arbeiders. Nu Bosnië zichzelf moet bedruipen, wrekt zich dat. Er komt weinig van de grond. Dat de regering corrupt is, werkt ook niet mee. Kortom: ik schrok me een hoedje toen ik er voor mijn afstudeerproject arriveerde.

Hele families die op een gammele etage wonen, zonder stromend water. Een gemeenschappelijke wc ergens op een binnenplaats. Enorme werkloosheid, nauwelijks voorzieningen voor kinderen, een zeer gebrekkige gezondheidszorg. Als ‘gewone’ mensen er al zo slecht aan toe zijn, kun je het ergste vrezen voor mensen met een handicap. Ik heb dan ook buitengewoon schrijnende dingen gezien.

Ik ben ergotherapie gaan studeren omdat ik graag mensen help, vooral met praktische zaken. Hoe richt je je leven zo in dat je het, ondanks een eventuele beperking, zelfstandig kunt leiden? Dat je voor je kinderen kunt zorgen en je hobby’s kunt uitoefenen? Dat vind ik interessante vragen. Ik ging naar Bosnië met de gedachte dat ik de mensen met praktische tips en eenvoudige hulpmiddelen op het goede spoor kon zetten. Ik dacht dat het vooral een kwestie van voorlichting en organisatie zou zijn. Eenmaal in Tuzla

moest ik constateren dat dat naïef was geweest. Want er is daar he-le-maal niks. Hoe kun je je gehandicapte kind een dagje mee uit nemen als je het al niet uit zijn bed getild krijgt? Laat staan dat er een rolstoel is of aangepast openbaar vervoer.

Heel frustrerend

Via de Stichting Steun bij de Wederopbouw van Bosnië en Hercegowina heb ik met een aantal medestudenten de hulpvraag in Tuzla geïnventariseerd. Ik ben tot de conclusie gekomen dat er, net als naar de reguliere ontwikkelingslanden, vooral kennis heen moet. Geld en spullen krijg je wel ingezameld; de mensen moeten leren wat ze ermee kunnen dóen. De hulp aan gehandicapte kinderen in Bosnië zal echt van de grond af moeten worden opgebouwd. De stichting heeft nu contact gelegd met mensen die bezig zijn een afdeling Ergotherapie op te richten aan de universiteit van Sarajevo. Hopelijk kunnen ze de experts daar ervan overtuigen dat ze iets moeten doen. Een permanent samenwerkingsverband met westerse hulporganisaties aangaan bijvoorbeeld. Mijn handen jeuken om te helpen. Ik vond het heel frustrerend om terug naar huis te moeten voordat we iets concreets hadden bereikt. Als het even kan, ga ik terug naar Bosnië.”

ANNEMIEKE BOSMAN

ONAFHANKELIJKE RAAD KAN NIEMAND DWINGEN

ADVIEZEN OP TE VOLGEN

Wereldwijze visie op mondiale problemen

Deze zomer brengt de InterAcademy Council, de wereldwijde koepel van Academies van Wetenschappen, zijn vierde grote rapport uit: een studie over duurzaam energiegebruik.

Het onderzoek zal het nodige stof doen opwaaien, verwacht director of studies Jos van Renswoude.

“We tonen erin aan dat de wereld niet verder kan zonder kernenergie.” Maar in hoeverre zetten

zulke onderzoeken echt zoden aan de dijk?

Voor het eerst heeft de InterAcademy Council (IAC) een mediabureau ingehuurd om de presentatie van een rapport in verschillende landen te organiseren. Er is het bestuur van de IAC dan ook veel aan gelegen dat het energierapport *Toward a sustainable energy future* wordt opgemerkt. Aan de inhoud zal het niet liggen. “Wij tonen aan dat de wereld niet verder kan zonder kernenergie”, vertelt *director of studies* Jos van Renswoude. Waar het om gaat, is te voorkomen dat het rapport in een la verdwijnt. Want als een IAC-document eenmaal daarin terecht is gekomen, kan de organisatie weinig doen om het er weer uit te krijgen.

De IAC werd zeven jaar geleden opgericht door alle 150 nationale Academies van Wetenschappen, Techniek en Geneeskunde. Dat gebeurde zo ongeveer op verzoek van toenmalig VN-topman Kofi Annan. De raad moest overheden en internationale organisaties als de VN en de Wereldbank adviseren over problemen die de hele wereld aangaan, zoals economische ontwikkeling en globalisering, honger, armoede en ziekte. Annan wilde een instantie die onafhankelijker was dan commerciële consultants of de adviescommissies van de VN en de Wereldbank zelf.

INTERACADEMY COUNCIL ZETELT IN AMSTERDAM

De InterAcademy Council (IAC) werd in 2000 opgericht door alle 150 nationale Academies van Wetenschappen, Techniek en Geneeskunde. De organisaties, uit in totaal negentig landen, verenigden zich daartoe in het InterAcademy Panel for International Issues (IP). Als zetel voor de IAC kozen ze Amsterdam. De raad heeft onderdak bij de KNAW, in het Amsterdamse Trippenhuys. Het bestuur van de IAC wordt gevormd door de presidenten van Academies

van Wetenschappen uit dertien landen (momenteel Brazilië, Chili, China, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Hongarije, India, Iran, Japan, Maleisië, Turkije en de Verenigde Staten), plus de presidenten van de Afrikaanse Academie van Wetenschappen en de Academie van Wetenschappen voor Ontwikkelingslanden, TWAS. “Er wordt zo veel mogelijk gedaan om te zorgen dat rapporten wereldwijde wetenschappelijke consensus vertegenwoordigen, zonder nadruk

vanuit een bepaalde regio”, schrijft de raad op zijn website.

De Nederlandse overheid en de KNAW financieren samen het secretariaat van de IAC. De IP-leden dragen vrijwillige contributies bij. IAC-projecten worden betaald door verschillende donoren. Wetenschappers werken onbezoldigd mee. Nieuwe onderwerpen op de agenda zijn water en besmettelijke ziekten. (DvD)

Het rapport *Realizing the promise and potential of agriculture in Africa* kreeg tot nu toe de meeste follow-up.

Foto: Roel Burger

Het IAC-bestuur zet pas onderzoek uit als er vraag naar is. Elk rapport heeft sponsors: overheden, publieke of private organisaties. De ‘opdracht’ voor het energierapport kwam van de Chinese en de Braziliaanse overheid en van de VN; zij betaalden er ook aan mee. “Dat betekent overigens niet dat we verhullen dat de energiesituatie in China een bedreiging is voor de hele wereld”, benadrukt Van Renswoude.

Wanneer een opdracht binnen is, formuleert het bestuur de vragen die moeten worden beantwoord. Die worden opgestuurd aan de lidorganisaties, met het verzoek om commentaar en de vraag welke wetenschappers uit de eigen gelederen in het onderzoekspanel zouden kunnen plaatsnemen. Op grond van de aldus verkregen informatie selecteert het bestuur leden voor een *study panel* dat in een aantal landen workshops organiseert en deelrapporten laat schrijven. Die verwerkt het panel in een eigen rapport, dat weer door een commissie van relevante wetenschappers wordt beoordeeld.

Politieke dimensies

Het energierapport is het vierde grote rapport van de IAC. Eerder werden publicaties uitgebracht over wereldwijde ontwikkeling van wetenschap en technologie (2004), landbouwmogelijkheden in Afrika (2004) en vrouwen in de wetenschap (2006). Alle onderwerpen hebben politieke dimensies en de aanbevelingen aan de wetenschappelijke wereld, overheden en multinationale organisaties veronderstellen politieke keuzes. Maar de IAC voert onafhankelijkheid zo hoog in het vaandel dat je je kunt afvragen of er voldoende aandacht is voor waar de adviezen terecht komen. Onafhankelijkheid kan immers ook betekenen dat anderen adviezen makkelijk naast zich neerleggen.

“Dat klopt”, zegt Van Renswoude. “De IAC is geen uitvoerende organisatie. Het belangrijkste instrument om toch enige invloed op implementatie te hebben, zijn de 150 nationale Academies. Die worden ingeschakeld om de adviezen te promoten en te volgen wat hun overheden ermee doen. In sommige landen is de positie van Academies zwak. Maar alle academies in het IAC-bestuur hebben als officiële adviseur van hun regering een relatief sterke invloed.

Commitment

Een tweede instrument zijn de workshops na elke publicatie, waarin we adviezen over de uitvoering bespreken. Maar je moet een beetje geluk hebben. Als een advies niet wordt opgepakt, hebben we geen middelen om druk uit te oefenen.”

De meeste follow-up kreeg tot nu toe het rapport *Realizing the promise and potential of agriculture in*

Africa. Rudy Rabbinge, hoogleraar in Wageningen, was een van de twee voorzitters van het study panel dat het schreef. “Om commitment los te krijgen van onderzoeksorganisaties en regeringen, moet je de landing van zo’n rapport goed organiseren”, zegt hij. “Wij hielden workshops bij onder meer de Third World Academy of Sciences, de African Union en Nepad. Resultaten?

Afrikaanse regeringen hebben onlangs op ons advies een ‘topoverleg’ over bemesting gehouden en sommige zijn zelf meer gaan investeren in landbouw. De G8 en de Wereldbank hebben landbouw mede dankzij ons rapport hoger op de agenda geplaatst. Om druk op de ketel te houden, wordt nu een nieuwe werkgroep opgericht onder VN-vlag, met Kofi Annan als voorzitter. Die moet zorgen dat toezeggingen hard worden gemaakt.”

“Om commitment los te krijgen, moet je de landing van een rapport goed organiseren”

Sliman Abu Amara:
"Op internationale
conferenties zeg ik: 'I'm a
researcher from Holland.'"

Foto: Caro Bonink

‘De horror is voorbij’

In Israël voelde hij zich, als Palestijn, een vreemdeling in eigen land. Sliman Abu Amara was dan ook dolblij dat hij vijf jaar geleden in Nederland kon komen studeren. Binnenkort promoveert hij op internationaal milieuonderzoek.

"Ik was de eerste Palestijn uit Israël die een studiebeurs voor Nederland aanvraagde en hem ook kreeg. In de zomer van 2002 werd ik op Schiphol opgehaald. Alles was binnen een paar uur geregeld: ziekenfondspas, bankrekening, huisvesting, mobiel nummer. Ik voelde me zo welkom." Sliman Abu Amara (34) begon in 2002 aan de master Internationale en Europese betrekkingen en bedrijfsbestuur aan de Universiteit van Amsterdam. "In Israël voelde ik me een vreemdeling in eigen land", vertelt hij. "Ik moest elke dag tegen racisme vechten. De sfeer was zo gewelddadig. Ik kon de ellende van de Palestijnen en de angst van de Israëliërs niet meer aanzien." Hij was bekaf toen hij in Nederland aankwam. "Ik kreeg een mooie kamer met grote ramen, met uitzicht op de bomen en de gracht. Alles straalde rust en vrede uit. Ik vond het zo'n paradijs hier en had heel sterk het gevoel: ik ben thuis. De horror is voorbij."

Sliman groeide op als Arabier in een Israëliësch provinciestadje. Hij stamt uit een van oorsprong rijke familie die al haar bezittingen verloor in 1948. "Mijn ouders vonden het belangrijk dat hun kinderen gingen studeren en stuurden ons naar een particuliere christelijke school. Daar kregen we ook Frans, muziek en filosofie. Er zijn wel Israëliëse scholen voor Arabieren, maar het niveau is veel lager."

Op zijn achttiende vertrok Sliman naar Duitsland om daar aan de universiteit van Augsburg rechten te gaan studeren. Zijn zus was hem al voorgegaan voor een studie medicijnen. "De eerste maanden begreep ik niets van de colleges."

Het was mijn eerste echte contact met de westerse wereld. Ik kreeg veel hulp, maar moest ontzettend hard werken." Binnen een halfjaar had Sliman de taal onder de knie en van de dertig buitenlandse studenten van zijn jaar was hij de enige die de studie afmaakte.

Na zijn afstuderen in 1998 kon hij aan de slag als wetenschappelijk medewerker bij de universiteit van Augsburg. Maar na twee jaar wilde hij wat anders. "Duitsland is een geweldig land, maar alles is zo strak geregeld. De universiteiten doen ook veel minder aan internationalisering dan in Nederland of Engeland. Het onderwijs is in het Duits, net zoals het onderzoek. Bovendien was de relatie tussen buitenlanders en Duitsers gespannen en met de economie ging het slecht."

Te beschaafd

Sliman ging terug naar Israël en kreeg een baan bij het Israëliëse ministerie van justitie. "Het was een goede baan, maar als Palestijn heb je weinig mogelijkheden om carrière te maken in Israël. Ik kon wel overweg met mijn Israëliëse collega's, ook al waren we het politiek niet eens. Maar ik had er veel moeite mee dat ze tegen mij zeiden: jij bent te beschaafd om een Arabier te zijn. Dat is zo beledigend. En het was moeilijk om te werken onder de vlag van een overheid die mijn volk onderdrukt."

Hij wilde graag weer naar het buitenland. "Ik ben alle ambassades afgeweest voor studiemogelijkheden. De Verenigde Staten waren na 11 september geen optie meer voor een islamitische Arabier. Op

de Nederlandse ambassade in Tel Aviv waren ze heel vriendelijk en konden ze me alles vertellen over studiemogelijkheden in Nederland."

Sliman koos voor Amsterdam. Zijn Engelstalige masterstudie internationale betrekkingen aan de UvA verliep voorspoedig. "Ik heb me serieus op de master geconcentreerd en studeerde een jaar later magna cum laude af." Hij wilde graag in Nederland blijven en solliciteerde, met 140 anderen, op een aio-baan bij het Instituut voor Milieuvraagstukken van de VU. Vijf dagen voordat zijn verblijfsvergunning afliep, hoorde hij dat de keus op hem was gevallen. "Ik was zo opgelucht! Ik ben toen meteen een

intensieve cursus Nederlands gaan doen. Ik wilde binnen de academische wereld en in Nederland laten zien dat er ook Arabieren en islamieten zijn die graag willen integreren. Het is een kleine groep die voor een negatief imago zorgt. Ik deelde een kamer met drie Nederlandse collega's en heb ze gevraagd om mij te helpen met mijn Nederlands. Dat hebben ze erg gewaardeerd. 'Corrigeer mij', zei ik steeds."

Brug slaan

Sliman ging onderzoek doen naar internationale milieuvraagstukken en biodiversiteit. "Het onderzoeksniveau was heel hoog en ik had een leemte in mijn kennis wat betreft milieuvraagstukken. Ook mijn Engels was niet echt geweldig. Ik moest weer heel hard werken, maar kreeg veel steun van mijn instituut. Ik vond het fantastisch om naar landen als Brazilië, Tanzania en India te gaan om ook daar onderzoek te doen. Als mensen mij op internationale conferenties vroegen waar ik vandaan kwam, zei ik: 'I'm a researcher from Holland.' Zo voel ik dat ook. In Nederland hoor ik erbij, veel meer dan in mijn eigen land." Sliman hoopt aan het eind van dit studiejaar te promoveren. Hij ambieert daarna een baan in Nederland op het vlak van ontwikkelingssamenwerking of milieubeleid. "Ik ben geboren in een ontwikkelingsland en kan daardoor goed communiceren met mensen uit het Zuiden. Maar de westerse wereld ken ik ook goed. Ik kan een brug slaan omdat ik me thuis voel in beide werelden."

ELS HEUTS

De vraag blijft: wat is wijsheid?

Moet Nederland de strijd tegen terrorisme ook op het intellectuele front aangaan, via royale reisbeurzen voor jonge Arabieren? Oftast zo'n politiek gemotiveerd beurzenstelsel de academische vrijheid aan?

Han van der Horst komt er niet uit.

In het kader van haar lustrumcongres organiseerde de Nuffic begin april een workshop over samenwerking met het hoger onderwijs in de Arabische landen. De directeur van het Nederlands-Vlaamse Instituut in Cairo, Kim Duistermaat, verzorgde een inleiding. Zij gaf een uitvoerige schets van de mogelijkheden. Zij verzweeg niet dat belangstellenden op hun weg zeker hinderpalen zouden tegenkomen. En zij meed alles wat ook maar in de verste verte op politiek leek. Daarmee werd haar betoog in veler ogen juist politiek, of, preciezer gezegd, politiek correct. Het is immers niet helemaal botertje tot de boom tussen de westerse wetenschappelijke tradities en een belangrijk deel van de Arabische intelligentsia. De oorlog woedt niet alleen in de straten van Bagdad, maar ook in de hoofden en de harten van de Arabieren. Er is hoe dan ook een geestelijke strijd gaande tussen de westerse manier van denken en leven en allerlei meestal islamitisch geïnspireerde alternatieven, die ondanks hun geschillen gemeen hebben, dat zij de wereld willen herscheppen naar hun eigen ascetische beeld en gelijkenis. Het is de zoveelste fase in de eeuwige oorlog tussen intellectuele vrijheid en geestesdwang, tussen rekkelijken en preciezen, tussen fanatici en gematigden. Daarover had Kim Duistermaat het niet.

En het talrijk opgekomen publiek wist zich voor het merendeel net zo goed in te houden.

Rolmodellen

Tijdens de presentatie zelf waren mijn gedachten glashelder: een nauwe samenwerking tussen het Nederlandse en het Arabische hoger onderwijs verdient topprioriteit, maar niet op grond van wat hier te berde werd gebracht. Het was een kwestie van machtspolitiek. Als het Nederland ernst was met de strijd tegen het terrorisme en alles wat daarbij hoort, dan mocht het de intellectuele fronten niet mijden. Er is ook een Uruzgan van de geest. Daar horen de denkers en dichters hun Nederland hun kampen op te slaan. In concreto: Nederland dient een speciaal lbmn Battuta-programma op te richten met ruimhartige reis-

beurzen voor jong talent uit de Arabische landen. Denk daarbij niet alleen aan studenten, maar ook aan jonge docenten en vooral aan Ph.D-kandidaten. Haal ze naar onze universiteiten. Laat ze kennismaken met de denkvrijheid en de mensenrechten, zoals die hier vanzelfsprekend zijn. Heb niet alleen gelijk. Haal het ook. Als die missie naar Afghanistan bijkans een miljard euro kost, dan kun je toch wel een miljoen of dertig voor beurzen ter beschikking stellen? Je

“Er is ook een Uruzgan van de geest. Daar horen denkers en dichters hun kampen op te slaan”

verdient het dubbel en dwars terug, als de bursalen straks thuis rolmodellen zijn en optreden als ambassadeurs voor onze manier van leven. Deze gedachten hielden niet lang stand. Er kwamen vlekken en bobbelen op het glas van mijn zo transparante redenering. Is het bijvoorbeeld wel waar dat oud-bursalen altijd optreden als ambassadeurs van het gastland? Komt het niet net zo vaak voor, dat zij leren hoe je dat gastland beter kunt bestrijden? Of belangrijker: wordt door zo'n politiek gemotiveerd beurzenstelsel de academische vrijheid niet aangetast?

Pion

Universiteiten en hogescholen beroemen zich op hun autonome status, die noodzakelijk is voor het vervullen van hun hoofdplicht: het verleggen van de grenzen der menselijke kennis. Kun je dan in gemoede wel meewerken aan een programma met een propagandistisch doel? Het is bovendien voorstelbaar dat zo'n programma niet de meest talentvolle studenten selecteert, maar de voorkeur geeft aan de kinderen van de politieke klasse, omdat daardoor de koers van een land kan worden beïnvloed. Instellingen voor hoger onderwijs dienen hun medewerking te weigeren aan politiek gemotiveerde samenwerkingsprogramma's. Anders worden zij pion op het internationaal schaakbord. Dat kan de kwaliteit van onderwijs en onderzoek alleen maar ernstig schaden. Het is allemaal een hellend vlak met aan het einde een ravijn.

Dat laatste is echter ook overdreven. Overheden bedrijven al sinds jaar en dag met beurzenprogramma's *public relations* voor zichzelf en de zegeningen

van hun politieke stelsels. Je komt daar in de middeleeuwen al voorbeelden van tegen. Ze hebben de kwaliteit van het hoger onderwijs niet geschaad, integendeel. Docenten en studenten zijn veel te slim om zich voor politieke karretjes te laten spannen.

Natuurlijk, er zijn wel voorbeelden van uit de Koude Oorlog van weleer, maar de intellectuele *civitas academica* heeft genoeg leergeld betaald. Bovendien: als we een open maatschappij willen zijn, dan moeten we ons ook daadwerkelijk openstellen en dat geldt in het bijzonder voor het hoger onderwijs.

Deze redenering is aantrekkelijk, tot je beseft dat hier misschien de wens de vader van de gedachte is. Misschien had Kim Duistermaat met haar onpolitieke betoog wel gelijk: academische samenwerking komt alleen maar tot bloei, als de partners in een intellectueel zuivere omgeving kunnen werken, waar geen plaats is voor de waan van de dag.

Of toch niet? De Wereldomroep heeft onlangs een website in het Arabisch geopend, die in het teken staat van de (interculturele) dialoog en wel op basis van de feiten. Dat blijkt nu al een groot succes. Dan mogen instellingen voor hoger onderwijs – die geworteld zijn in de gedachte van het dispuut en de redelijke gedachtenwisseling – toch niet achterblijven.

Uiteindelijk blijf ik achter met de vraag: wat is wijsheid? Ik nodig iedereen die dit leest uit om fris van de lever op deze vraag te reageren.

Han van der Horst is beleidsmedewerker bij de Nuffic en historicus. Hij schreef dit opiniestuk op persoonlijke titel.

“Het is allemaal een hellend vlak met aan het einde een ravijn”

NUFFIC: VEEL MEER INSTELLINGEN

ZOUDEN SUBSIDIE KUNNEN AANVRAGEN

Erasmus is niet alleen voor studenten

Niet alleen voor studenten bestaan internationale programma's. Ook docenten kunnen met een beurs naar het buitenland. Bijvoorbeeld via het Erasmus-mobiliteitsprogramma voor docenten en stafleden. Twee docenten vertellen over hun ervaringen.

RUUD VAN WEZEL GING NAAR GROOT-BRITTANNIË

'Ik wilde deuren openbreken voor studenten'

"Goed voor het hoofd, niet voor het hart." Dat is het oordeel van Ruud van Wezel, docent aan de Haagse Hogeschool (HHS), over zijn vier maanden aan de University of the West of England (UWE) in Bristol twee jaar geleden. "Het was een vrij eenzaam bestaan. Ik kreeg moeilijk contact met de formele, afstandelijke Britten. Maar voor mijn carrière, mijn netwerk en dat van de hogeschool heeft mijn verblijf zeker zijn vruchten afgeworpen."

Van Wezel doceert *facility management*, wat betrekking heeft op alle secundaire zaken van grote bedrijven, zoals gebouwenbeheer en catering. In Bristol zat hij bij het Construction and Property Research Centre van de UWE, die 35.000 studenten telt. "Ik was benieuwd hoe ze in Engeland *facility management* aanpakken", vertelt hij. "Die onderzoeksplek heb ik zelf voorgesteld via contacten van de EuroFacilityManagement Educational Network Group, waarvan ik

Lees verder op pagina 30

TON COENEN GING NAAR BULGARIJE EN POLEN

'Het verbreedt je inzicht'

"Het was net of ik aan een westerse universiteit stond les te geven en niet aan een Bulgaarse", zegt Ton Coenen, hoogleraar biologische psychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen (RU). Coenen gaf vorige zomer twee weken colleges bewustzijn aan de *summer school* van de New Bulgarian University in Sofia. "Dat is een afsplitsing van de Universiteit van Sofia, gespecialiseerd in taal en cognitie", legt hij uit. "Een kleine, internationale organisatie die voor een groot deel wordt gefinancierd met donaties. Er studeren alleen Bulgaarse en andere Oost-Europese masterstudenten. Ik zag nauwelijks niveauverschillen tussen deze en de Nijmeegse studenten. Ook hun Engelstalige werkstukken waren van goede kwaliteit." Coenens colleges vielen onder een roterend twejaarlijks gastdocentschap,

waarvoor hij was uitgenodigd door de Bulgaarse instelling. Deze betaalde eveneens zijn hotelkamer en verblijf. Zijn vliegticket werd betaald uit het Erasmus-potje van het Bureau Buitenland van de RU.

Chaotischer

Met steun van Erasmus geeft Coenen ook al een jaar of tien eerstejaarscolleges biologische psychologie aan de Jagiellonian Universiteit in Kraków. Die samenwerking ontstond uit een gemeenschappelijk onderzoeksprogramma van de RU en de Poolse instelling. "Ze hadden geen goed onderwijs in de biologische psychologie en zochten vakdocenten", vertelt Coenen. "Het gaat er wel wat chaotischer aan toe dan op de strak georganiseerde New Bulgarian University en in het punctuele Nederland. Altijd

lopen dingen anders dan je denkt. Het Engels van de Poolse studenten, dat eerst niet zo goed was, wordt elk jaar beter. Inmiddels is er druk docenten- en studentenverkeer tussen Nijmegen en Kraków. Jaarlijks werken hier enkele Polen drie maanden aan hun proefschrift. Twee jaar geleden organiseerde Nijmegen een *summer school* over bewustzijn voor Nederlandse en Poolse studenten en dit jaar zijn de Nederlanders op bezoek geweest bij hun Poolse studiegenoten." Die internationale samenwerking maakt volgens Coenen docentenmobiliteit waardevol. "Het verbreedt je inzicht. In Oost-Europa hebben ze duidelijk een andere wetenschappelijke benadering. Ze doen veel meer onderzoek naar individuele verschillen, terwijl wij ons richten op de gemeenschappelijke grote lijnen. Ook hebben ze een filosofischer

inslag. Wij zijn in het westen pragmatischer ingesteld. De studenten zijn wel passiever dan in Nederland."

Roostertechnisch vormen Coenens buitenlandse colleges geen probleem. De *summer school* was in juli en de Poolse colleges duren een week. Dergelijke korte, intensieve periodes in het buitenland vergen wel de nodige flexibiliteit, zegt hij, en die heeft niet iedereen. "Eigenlijk heb je twee categorieën docenten. De ene is geïnteresseerd in internationale mobiliteit en bereid er tijd in te steken. De andere zegt: 'Het kost mij veel tijd en moeite en wat brengt het eigenlijk op?' Dat antwoord zegt al genoeg."

Foto: Bert Beelen

WIE KAN EEN ERASMUS-BIJDRAGE AANVRAGEN?

Het Erasmus-mobiliteitsprogramma voor docenten en stafleden is onderdeel van het Leven Lang Leren-programma van de Europese Commissie. Om in aanmerking te komen voor subsidie, moeten docenten verbonden zijn aan een onderwijsinstelling die participeert in Erasmus. Ook de gastinstelling moet aan Erasmus meedoen. Verder moet de onderwijsbijdrage die de docenten in het buitenland gaan leveren, onderdeel zijn van het reguliere lesprogramma van de gastinstelling. De minimale verblijfsduur is vijf lesdagen of lessen, de maximale is zes maanden. Het programma staat open voor docenten uit alle EU-landen plus Turkije, IJsland, Liechtenstein en Noorwegen. De meeste Nederlanders gaan naar België, Duitsland en Scandinavië. Nederland heeft voor komend studiejaar een bedrag van 600.000 euro beschikbaar. De maximale bijdrage per aanvraag is 800 euro per week of 5.000 euro per studiejaar per docent (een docent kan meer keren per jaar een aanvraag indienen). (VR)

voorzitter ben geweest. In Bristol heb ik veldwerk gedaan, lesgegeven, artikelen geschreven en een netwerk opgezet van facility managers van grote bedrijven. Ik wilde hun deuren ook openbreken voor mijn eigen studenten, van wie één nu stageloopt in Engeland.” De UWE-studenten liet hij kennismaken met andere lesmethoden. “Ik vond hen nogal consumptief en niet zo interactief, terwijl ik graag theorie aan de praktijk koppel. Dus ’s ochtends college en ’s middags bedrijven bezoeken. Dat was even wennen voor hen, later werden ze enthousiast.”

Mooie stimulans

Inmiddels heeft Van Wezel collega's warm kunnen maken voor Erasmus-activiteiten. “We geven een module in Nürnberg en met een collega heb

ik een week lesgegeven in Oostenrijk. De samenwerking met de UWE is versterkt. Een UWE-team is een week hier geweest. Verder zijn we bezig een samenwerkingsverband op te zetten met een universiteit in Madrid. Facility management in Nederland is voor veel Europese landen interessant, omdat wij een minder technische en meer dienstverleningsgerichte benadering hanteren.”

Doordat hij in Bristol vrij eenzaam was en zijn gezin miste, blikt Van Wezel met gemengde gevoelens op zijn verblijf terug. Toch beveelt hij het Erasmus-programma bij andere docenten aan. “Het is een mooie stimulans om te gaan en nuttige contacten op te doen. Ik dacht altijd dat zoiets alleen voor studenten bestond, totdat ik erover hoorde via het *international office*, dat mijn

Foto: Serge Ligtnerberg

onkosten vergoedde.” Zijn collega's hebben zijn afwezigheid “sportief” opgepakt. “Een deel van mijn werkzaamheden ging naar een contractant, de rest namen zij over.”

VERA ROS

ERASMUS STRAKS OOK VOOR NIET-ONDERWIJZEND PERSONEEL

In het studiejaar 2004/2005 (het laatste jaar waarover definitieve cijfers bekend zijn) gingen 20.000 Europese docenten met een Erasmussubsidie op pad. Dat is bijna drie keer zo veel als bij de start van het programma, tien jaar geleden. Het Nationaal Agentschap Leven Lang Leren dat het programma in Nederland uitvoert, ontving voor het studiejaar 2005/2006 ruim duizend aanvragen. Daarvan zijn er 668 gehonoreerd. Nuffic-medewerker Heleen Ravenhorst, die voor het agentschap de programma's coördineert, vindt het aantal aanvragen aan de lage kant. Zij vermoedt dat veel docenten de subsidie niet kennen. “Onderwijsinstellingen zijn ook meestal gewend dergelijke activiteiten te financieren uit een eigen potje. Verder is het voor docenten ingewikkeld om zo'n buitenlands verblijf in hun programma in te lassen en

collega's te vinden die hun werkzaamheden kunnen overnemen. De meeste aanvragers gaan hooguit een week. Ook willen of kunnen ze vaak niet langere tijd gescheiden zijn van hun gezin of partner.” Vanaf september kan, in het kader van Leven Lang Leren, ook niet-onderwijzend personeel voor een cursus of detachering een beroep doen op Erasmus. “Vooraf voor medewerkers van international offices is dit onderdeel interessant”, denkt Ravenhorst. “Zij kunnen eens bij hun buitenlandse collega's kijken hoe zij internationalisering aanpakken.” Volgend jaar moet volgens Ravenhorst blijken of Erasmus voor niet-studenten echt gaat lopen. De belangstelling is in ieder geval bemoedigend. Het agentschap ontving tot nu toe ongeveer 1.400 aanvragen voor stafmobilititeit, waarvan 450 van niet-onderwijzend personeel. (VR)

A G E N D A

Juni-September
2007

De Nuffic organiseert op **7 en 8 juni** op het kantoor in Den Haag weer een introductie cursus immigratieprocedures voor internationaliseringsmedewerkers. Deze was aanvankelijk voor 24 en 25 mei gepland. Meer informatie en aanmelding bij Kitty Hemmer, khemmer@nuffic.nl.

De Academic Cooperation Association (ACA) blikt op **15 juni** in de bijeenkomst 'Outcomes of the London Ministerial Meetings' terug op de ontmoeting van de Europese onderwijsministers in mei en het Bologna-proces. De bijeenkomst in Brussel is onderdeel van de reeks European Policy Seminars van de ACA. Meer informatie en aanmelding op www.aca-secretariat.be.

'In search of identity: dilemmas of higher education' is het thema van het jaarlijkse forum van de EAIR (European Association for Institutional Research) op **26 tot 29 augustus** in Innsbrück. Verschillende sprekers gaan in op de gevolgen van internationalisering en globalisering voor het hoger onderwijs. Meer informatie op www.eair.org.

Het EAIE-jaarcongres is dit jaar van **12 tot 15 september** in het Noorse Trondheim. Thema is 'Reaching for new shores. Opportunities and trends in the internationalisation of European Higher Education'. De Nederlandse organisatiepsycholoog Geert Hofstede, bekend van zijn studies naar cultuurverschillen, verzorgt de openingsspeech. De inschrijving sluit op 22 augustus. Meer informatie op www.eaie.org/trondheim.

Fairs

EHEF
Kuala Lumpur 7 – 9 september

IEFT
Istanbul/Izmir/Ankara 6 – 10 oktober

International Education Fair
Moskou/St. Petersburg 13 – 14 oktober

EHEF
Beijing 19 – 21 oktober

Cultureel verdrag beurzen Japan (Monbukagakusho beurzen)

Pas afgestudeerden van Nederlandse universiteiten, kunstacademies en conservatoria kunnen nog tot 15 juni aanvragen indienen voor beurzen van de Japanse overheid. De drie beurzen gelden voor een vervolgstudie in Japan gedurende maximaal twee jaar, inclusief een intensieve taal cursus van zes maanden voor kandidaten die het Japans onvoldoende beheersen. Een gesprek op de Japanse ambassade en een taaltest zijn onderdeel van de selectie. De gesprekken worden gehouden op 16 juli. Inschrijvingsformulieren zijn te downloaden via de website van de ambassade: [www.nl.embjapan.go.jp/information2/announcement/mext\(rs\)08.html](http://www.nl.embjapan.go.jp/information2/announcement/mext(rs)08.html)

Verslag Nuffic-jaarcongres op website

Alles over het Nuffic-jaarcongres van 3 en 4 april in Den Haag is te vinden op www.nuffic.nl/jaarcongres. De website bevat alle toespraken, presentaties en workshopverslagen, het programma, de deelnemerslijst en een beeldverslag.

ERA-MORE

The Netherlands

Een vraagbaak voor al uw vragen over uw buitenlandse onderzoekers

Heeft u vragen over de praktische zaken waarmee uw buitenlandse onderzoekers te maken krijgen, zoals immigratie procedures, arbeidsvoorwaarden of meekomende gezinsleden, of zoekt u onderzoeksbeurzen, vacatures voor onderzoekers of CV's van onderzoekers?

**ERA-MORE kan u helpen
bij het vinden van deze informatie.**

www.eracareers.nl

ERA-MORE Nederland maakt deel uit van een Europees netwerk dat is gericht op de verbetering van de mobiliteit van onderzoekers. Het wordt gefinancierd door de Europese Unie en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De afzeggende organisaties zijn SenterMoven/EE-Liaison, Mafic en de VSNW.

